

Moskwa, 28 czerwca 2012 r.

Deklaracja Moskiewska w sprawie kompetencji medialnych i informacyjnych

Zmieniający się krajobraz mediów oraz dynamiczny przyrost zasobów informacyjnych oddziałują obecnie na obywateli i całe społeczeństwa bardziej niż kiedykolwiek. Aby odnieść sukces w tym środowisku oraz aby skutecznie rozwiązywać problemy dotyczące każdego aspektu życia jednostek, społeczności i narodów, trzeba nabyć zestaw kompetencji wystarczający do wyszukiwania, krytycznej oceny i tworzenia nowej informacji oraz wiedzy w różnych formach przy użyciu istniejących narzędzi, a także dzielenia się nimi za pośrednictwem różnych kanałów. Umiejętności te stwarzają nowe możliwości poprawy jakości życia. Jednakże poszczególne osoby, organizacje i społeczności muszą odnieść się do już istniejących, jak i powstających dopiero barier oraz wyzwań stawianych swobodnemu i efektywnemu wykorzystaniu informacji. Należy tu wymienić między innymi:

- ograniczoną przepustowość dla zasobów i infrastruktury,
- cenzurę, ograniczoną ilość informacji dostępną w domenie publicznej, komercjalizację, prywatyzację i monopolizację informacji,
- brak poszanowania różnorodności kulturowej i językowej,
- nadmierne i nieadekwatne bariery prawne przy uzyskiwaniu dostępu, rozpowszechnianiu i własności informacji,
- brak wiedzy o długoterminowej ochronie, w szczególności własnego (osobistego) zbioru informacji cyfrowej,
- brak międzysektorowej i interdyscyplinarnej współpracy między zainteresowanymi (tj. bibliotekarzami i edukatorami medialnymi, między mass-mediami i organizacjami akademickimi etc.).

W tym kontekście Międzynarodowa Konferencja **Kompetencje Medialne i Informacyjne w Społeczeństwach Opartych na Wiedzy** [oryg. *Media and Information Literacy for Knowledge Societies*], która odbyła się w Moskwie w dniach 24-28 czerwca 2012, miała na celu podniesienie publicznej świadomości w zakresie znaczenia, skali i celowości działań na rzecz popierania edukacji informacyjnej i medialnej wśród specjalistów w dziedzinie informacji, mediów oraz kształcenia, jak również decydentów rządowych i społeczeństwa jako takiego; zidentyfikowanie kluczowych wyzwań, nakreślenie polityki i profesjonalnych strategii w tej dziedzinie, a także przyczynienie się do zwiększenia promowania kwestii dotyczących Kompetencji Informacyjnych i Medialnych (MIL) na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym.

Konferencja została zorganizowana przez:

- Ministerstwo Kultury Federacji Rosyjskiej (Ministry of Culture of the Russian Federation)
- Federalną Agencję ds. Prasy i Komunikacji Masowej (the Federal Agency for Press and Mass Communications)
- Komisję Federacji Rosyjskiej do spraw UNESCO (the Commission of the Russian Federation for UNESCO)
- Program UNESCO „Informacja dla Wszystkich” oraz Sekretariat UNESCO (UNESCO Information for All Programme and UNESCO Secretariat)
- Międzynarodową Federację Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich (International Federation of Library Associations and Institutions – IFLA)
- Instytut UNESCO Technologii Informatycznych w Edukacji (the UNESCO Institut for Information Technologies in Education)
- Rosyjski Komitet Programu UNESCO „Informacja dla Wszystkich” (the Russian Committee of the UNESCO Information for All Programme)
- Międzyregionalne Centrum Współpracy Bibliotek (the Interregional Library Cooperation Centre)

w ramach przewodnictwa Rosji w Międzyrządowym Programie UNESCO „Informacja dla wszystkich”.

Konferencja zgromadziła blisko 130 uczestników z 40 krajów, reprezentujących wszystkie kontynenty: zarządzających i ekspertów z kluczowych specjalistycznych międzynarodowych agencji i organizacji – krajowych, rządowych i pozarządowych; liderów spośród światowych ekspertów w zakresie budowania społeczeństwa opartego na wiedzy; czołowych badaczy i profesorów dziennikarstwa, bibliotekoznawstwa i edukacji; zarządzających i przedstawicieli rządowych odpowiedzialnych za instytucje edukacyjne, biblioteki oraz media drukowane i elektroniczne; przedstawicieli międzynarodowych i krajowych stowarzyszeń skupiających fachowców MIL; przedstawicieli organizacji i instytucji zaangażowanych w wydawanie fachowej literatury z zakresu MIL oraz osoby pracujące w mediach.

Uczestnicy konferencji uchwalili co następuje:

1. Kompetencje medialne i informacyjne (MIL) są niezbędnym warunkiem dla zrównoważonego rozwoju otwartych, pluralistycznych, globalnych i demokratycznych społeczeństw opartych na wiedzy, a także instytucji obywatelskich, organizacji, wspólnot i jednostek, składających się na te społeczeństwa.
2. MIL definiuje się jako połączenie wiedzy, zachowań, umiejętności i doświadczenia wymaganych przy pozyskiwaniu, analizie, ocenie, wykorzystaniu, tworzeniu, przekazywaniu informacji i wiedzy w sposób twórczy, etyczny i zgodny z prawem, z poszanowaniem praw człowieka. Osoby posiadające kompetencje MIL potrafią wykorzystywać różnorodne media, źródła informacji i kanały informacyjne w życiu prywatnym, zawodowym i publicznym. Wiedzą one kiedy, w jakim celu i jakiego typu informacji potrzebują oraz gdzie i jak ją uzyskać. Rozumieją, kto i dlaczego utworzył daną informację, a także rolę, zadania i funkcje mediów, dostawców informacji oraz instytucji pamięci. Osoby te potrafią analizować informacje, komunikaty, poglądy i wartości przekazywane przez media i producentów treści (kontentu) oraz potrafią ocenić wagę wyszukanej informacji w oparciu o kryteria gatunkowe, osobowe i kontekstowe. Kompetencje MIL wykraczają zatem poza technologie informacyjne i komunikacyjne – obejmują uczenie się, myślenie krytyczne, umiejętności interpretacji w ramach umiejętności zawodowych, edukacyjnych i społecznych. Kompetencje medialne i informacyjne dotyczą mediów wszystkich rodzajów (z przekazem ustnym, drukowanym, analogowym i cyfrowym), jak i zasobów w dowolnej postaci i formie.
3. Koncepcja MIL bazuje na wcześniejszych międzynarodowych dokumentach, jak: Deklaracja Praska „Towards an Information Literate Society” (2003); Proklamacja Aleksandryjska „Beacons of the Information Society” (2005); Deklaracja dotycząca kompetencji medialnych i informacyjnych podpisana w Fez (2011) oraz Rekomendacje IFLA w sprawie kompetencji medialnych i informacyjnych (2011). Edukacja medialna i informacyjna scala podstawowe kompetencje niezbędne do efektywnej pracy zmierzającej do osiągnięcia celów określonych w Milenijnych Celach Rozwoju ONZ, Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka ONZ oraz założeń propagowanych przez Światowy Szczyt Społeczeństwa Informacyjnego.
4. Ażeby osiągnąć te cele, jednostki, społeczności, przedsiębiorstwa, organizacje i narody nieustannie potrzebują informacji na własny temat oraz dotyczących ich fizycznego i społecznego środowiska, a także rozumienia różnych mediów, za pośrednictwem których informacja może zostać znaleziona, zrozumiana i przekazana. Jak dotąd media są w stanie ciągłej zmiany. Następstwem nowego rozwoju technologicznego jest modyfikacja parametrów pracy, cech czasu wolnego, życia rodzinnego i obywatelskiego. Na całym świecie ludzie żyją w środowisku coraz bardziej definiowanym przez konwergencję różnych mediów, interaktywność, sieci powiązań i globalizację. Szczególnie (choć nie wyłącznie) wzrosło znaczenie mediów i kontaktów między rówieśnikami (lub osobami o podobnych zainteresowaniach) wśród młodych ludzi, którzy w głównej mierze dorastają poza tradycyjnym (formalnym) środowiskiem

edukacyjnym. Tworzenie dzisiejszych mediów nie leży już w rękach ograniczonej liczby specjalistów; obecnie każdy może się do tego przyczynić.

5. Jednocześnie wciąż znaczące pozostają podziały wynikające ze stopnia cyfryzacji. W krajach rozwijających się wiele osób nie ma w ogóle dostępu do informacji i mediów, zaś nawet w krajach wysoko rozwiniętych ograniczony jest fizyczny dostęp do technologii. Dlatego wielu ludziom brakuje umiejętności myślenia krytycznego i sprawności myślenia wyższego rzędu, które są niezbędne do podejmowania świadomych decyzji opartych na wiedzy i rozwiązywania problemów z różnych dziedzin życia (dotyczących m.in. spraw osobistych, społecznych, edukacyjnych i zawodowych na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym, czy międzynarodowym).

Rozważając wszystkie powyżej opisane kwestie, uczestnicy Międzynarodowej Konferencji „Edukacja Informacyjna i Medialna w Społeczeństwach Opartych na Wiedzy” zwracają się do głów państw, instytucji ONZ (szczególnie UNESCO), międzynarodowych organizacji rządowych (IGO), organizacji pozarządowych (NGO), instytucji naukowo-badawczych, stowarzyszeń zawodowych, domów medialnych, instytucji kulturalno-oświatowych, sieci powiązań oraz sektorów biznesu i przemysłu z poniższymi propozycjami:

1. Uznać MIL za kluczowe dla pomyślności i rozwoju jednostek i społeczności, wspólnot gospodarczych oraz społeczeństwa obywatelskiego.
2. Włączyć promowanie MIL do narodowych strategii: edukacyjnej, kulturalnej, informacyjnej, medialnej i innych.
3. Określić zakresy odpowiedzialności, poszerzać kompetencje i promowanie współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami (tj.: organizacjami rządowymi, edukacyjnymi, medialnymi, organizacjami młodzieżowymi, bibliotekami, archiwami, muzeami i NGO).
4. Pobudzać systemy edukacji do wprowadzania reform strukturalnych i pedagogicznych, koniecznych do podniesienia MIL.
5. Włączyć kompetencje medialne i informacyjne do programów nauczania uwzględniających system oceniania na wszystkich poziomach edukacji, w tym uczenia się przez całe życie, szkoleń pracowniczych i doskonalenia nauczycieli.
6. Za priorytetowe uznać wsparcie dla sieci współpracy i dla organizacji działających na rzecz MIL oraz inwestować w rozbudowywanie potencjału.
7. Prowadzić badania i rozwijać narzędzia na rzecz MIL, takie jak: schematy rozumowania, praktyki oparte na dowodach, metody wskaźników i ocen.
8. Rozwijać i wdrażać standardy MIL.
9. Promować umiejętności powiązane z kompetencjami medialnymi i informacyjnymi, rozwijające umiejętności czytania, pisania, wypowiedzi, słuchania i obserwacji.
10. Propagować dialog międzykulturowy i współpracę międzynarodową poprzez promocję MIL na świecie.

11. Inwestować w systemy długotrwałej ochrony i przechowywania informacji elektronicznych.
12. Wspierać i chronić prawa do swobody wyrażania, wolności informacji, prawa do ochrony prywatności i poufności, zasad etycznych i innych swobód.

Niniejszy dokument jest efektem współpracy przedstawicieli 40 państw: Argentyny, Australii, Azerbejdżanu, Bangladeszu, Białorusi, Brazylii, Chin, Chorwacji, Egiptu, Filipin, Finlandii, Francji, Holandii, Indii, Iraku, Izraela, Kanady, Kataru, Kazachstanu, Kirgistanu, Libii, Litwy, Łotwy, Malezji, Meksyku, Mołdawii, Niemiec, Norwegii, Polski, Rosji, Serbii, Stanów Zjednoczonych Ameryki, Sudanu, Turcji, Ukrainy, Węgier, Wielkiej Brytanii, Włoch, Wysp Zielonego Przylądka i Zambii.

Dokument przetłumaczony na j. polski przez Komisję Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich ds. Edukacji Informacyjnej, maj 2014 r.